

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О УЧЕНИЧКОМ И СТУДЕНТСКОМ СТАНДАРДУ

Члан 1.

У Закону о ученичком и студентском стандарду („Службени гласник РС”, број 18/10), у члану 1. речи: „оснивање и рад Републичког фонда за развој научног и уметничког подмлатка”, бришу се.

Члан 2.

После члана 11. додаје се члан 11а који гласи:

„Право на стипендију за изузетно надарене ученике и студенте

Члан 11а

Право на стипендију за изузетно надарене ученике има ученик од другог разреда средње школе који испуњава опште услове из члана 4. овог закона, који стално постиже одличан општи успех (5,00) и који освоји једно од прва три места на међународним и републичким такмичењима, која се налазе у календару такмичења ученика.

Право на стипендију за изузетно надарене студенте има студент прве године студија (основне академске студије, мастер академске студије и докторске академске студије) који испуњава опште услове из члана 4. овог закона, који у сва четири разреда средње школе оствари одличан општи успех (5,00) и одличан успех на матурском испиту (5,00) и који освоји једно од прва три места на међународним и републичким такмичењима, која се налазе у календару такмичења ученика, а студент осталих година студија (основне академске студије, мастер академске студије и докторске академске студије) — који испуњава опште услове из члана 4. овог закона, који током студирања оствари просечну оцену најмање 9,00 и који је у континуитету уписивао године студирања на терет буџета Републике Србије. За остваривање права из ст. 1. и 2. овог члана ученици и студенти полажу стандардизоване тестове, осим ученика и студената уметничких школа и академија који нису на теоретском одсеку.

Стипендија се додељује без обавезе враћања и исплаћује се у месечном новчаном износу који утврђује министар за сваку школску годину.

Министарство расписује конкурс за доделу стипендија, који садржи нарочито: услове за доделу стипендија, критеријуме за утврђивање редоследа кандидата, број корисника стипендије, датум и место полагања стандардизованих тестова, висину стипендије, потребна документа, рокове за пријављивање на конкурс и одлучивање о додели стипендија.

Тестирање кандидата спроводи одговарајућа високошколска установа, односно институт (у даљем тексту: Институт) и утврђује резултате тестирања.

Резултате тестирања Институт, преко Министарства, доставља саветима из следећих образовно-научних, односно образовно-уметничких поља: природно-математичке науке, друштвено-хуманистичке науке, медицинске науке, техничко-технолошке науке и уметност.

Председника и чланове савета из става 7. овог члана именује Конференција универзитета, на период од четири године.

Предлог ранг листе о додели стипендија утврђују савети из става 7. овог члана.

Коначну ранг листу и предлог одлуке о додели стипендија утврђује комисија коју именује министар. Комисију чине председници савета из става 7. овог члана и представници Министарства.

Послови из ст. 8. и 9. овог члана обављају се као поверени.

Одлуку о додели стипендија доноси министар.

Одлука из става 12. овог члана коначна је.

На основу коначне одлуке о додели стипендије ученик, његов родитељ или старатељ, односно студент закључује са Министарством уговор о стипендији за изузетно надарене ученике, односно студенте, којим се ближе уређују права и обавезе у вези са коришћењем стипендије.

Ученик, односно студент који је закључио са Министарством уговор о стипендији за изузетно надарене ученике, односно студенте, има право да сваке наредне школске године продужи коришћење тог права, до завршетка школовања, ако достави доказе о томе да и даље испуњава услове из става 2. овог члана.

Ако ученик, односно студент који је закључио уговор са Министарством о коришћењу стипендије, не достави доказе о томе да и даље испуњава услове из става 2. овог члана — он губи право на стипендију.

Право на стипендију за изузетно надарене ученике, односно студенте нема ученик, односно студент који је право на неку другу ученичку, односно студентску стипендију или кредит остварио у складу са одлуком надлежног органа из буџета јединице локалне самоуправе, односно из буџета Републике Србије.

Јединица локалне самоуправе може својом одлуком, у складу са материјалним могућностима, утврдити право на ученичку, односно студентску стипендију или кредит, ако је претходно за те намене у свом буџету обезбедила средства.

Ученик, односно студент за кога се утврди да је злоупотребом остварио право на ученичку, односно студентску стипендију — трајно губи право на ученичку, односно студентску стипендију по одредбама овог закона и дужан је да врати добијени износ.

Ближе услове за доделу стипендија из ст. 1. и 2. овог члана, критеријуме за утврђивање редоследа кандидата, начин и поступак остваривања права на стипендију, накнаду за израду стандардизованих тестова и друга питања од значаја за остваривање тог права прописује министар.”

Члан 3.

Део VI. Републички фонд за развој научног и уметничког подмлатка и чл. 70. до 81. бришу се.

Члан 4.

У члану 90. ст. 3. и 4. бришу се.

Досадашњи ст. 5. и 6. постају ст. 3. и 4.

Члан 5.

Ученици и студенти који су остварили право на стипендију за изузетно надарене ученике и студенте, односно за развој научног и уметничког подмлатка и који имају закључене уговоре у складу са раније важећим прописима, настављају да користе то право до завршетка започетог школовања, у складу са закљученим уговором и прописом по ком су то право остварили.

Члан 6.

Даном ступања на снагу овог закона престаје са радом Републички фонд за развој научног и уметничког подмлатка основан Законом о ученичком и студентском стандарду („Службени гласник РС”, број 18/10), а његова права, обавезе, предмете и архиву преузима Министарство.

Члан 7.

Подзаконски акт потребан за спровођење овог закона министар ће донети у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 8.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О УЧЕНИЧКОМ И СТУДЕНТСКОМ СТАНДАРДУ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о ученичком и студентском стандарду садржан је у члану 97. тачка 10) Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

После двогодишње примене Закона о ученичком и студентском стандарду („Службени гласник РС“, број 18/10), констатовано је да постоје проблеми у обезбеђивању стипендија за изузетно надарене ученике и студенте које треба да се остварују преко Републичког фонда за развој научног и уметничког подмлатка (у даљем тексту: Фонд).

Фонд је основан Законом о ученичком и студентском стандарду (у даљем тексту: Закон), ради систематског и организованог старања Републике Србије о развоју изузетно надарених ученика и студената за научни и уметнички рад (чл. 70-81).

У управном одбору, као органу управљања Фондом треба да буду заступљени по два представника министарства надлежног за послове просвете и министарства надлежног за послове науке и један члан као представник министарства надлежног за послове културе. Средства за рад Фонда обезбеђују се из буџета Републике Србије – из средстава намењених за финансирање у области просвете, науке и културе, као и из донација, поклона и других извора у складу са законом.

Чињеница је да директор, управни одбор и стручни органи - савети Фонда нису именовани. Такође, чињеница је да се од 2003. године средства за стипендије за изузетно надарене ученике и студенте обезбеђују искључиво из буџета Републике Србије, са позиције министарства надлежног за послове просвете. Посебно, доношењем Закона о министарствима („Службени гласник РС“, број 16/11) делокруг Министарства просвете и Министарства за науку и технолошки развој обједињен је у једно министарство – Министарство просвете и науке, и није могуће именовати управни одбор Фонда у складу са законом, а средства за стипендије се и даље обезбеђују са позиције једног министарства.

Анализа примене Закона, пре свега остваривања права ученика и студената на смештај, исхрану, васпитни рад, одмор и опоравак, као и ученичке и студентске кредите и стипендије, показала је да је Закон у основи одговорио очекивањима која су постојала при његовом доношењу, али да је за даље унапређивање система ученичког и студентског стандарда потребно извршити измену Закона, у делу који се односи на стипендије за изузетно надарене ученике и студенте, како је Предлогом закона предложено.

Решења из Предлога закона треба да обезбеде постизање следећих циљева:

- јединствен и ефикасан систем доделе свих ученичких и студентских стипендија (као и ученичких и студентских кредита), као подршка систему образовања и посебно развоју ученика и студената за научни и уметнички рад, у надлежности једног министарства;

- прецизне услове и поступак доделе стипендија за изузетно надарене ученике и студенте, уз поштовање добре праксе да се задрже услови: изузетан успех у учењу, резултати на међународним и републичким такмичењима и положени стандардизовани тестови, како би ову престижну стипендију и на даље добијали искључиво изузетно надарени ученици и студенти;

- контрола располагања средстава из буџета Републике Србије која су намењена за стипендије (накнаде за социјалну заштиту);

- рационално коришћење буџетских средстава јер нема посебних трошкова за рад Фонда (накнада зараде за директора и запослене, као и други трошкови за рад Фонда), а сва расположива средства, осим трошкова за спровођење стандардизованих тестова, додељују се ученицима и студентима. Уређено је и у којим случајевима ученик, односно студент неће остварити право на стипендију, као и последице у случају злоупотребе права.

Проблеми у примени Закона није могуће решити без доношења новог закона, односно измене и допуне Закона и то је једини начин за решавање проблема

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Члан 1. уређује брисање одредаба о оснивању Републичког фонда за развој научног и уметничког подмлатка.

Члан 2. уређује услове, начин и поступак доделе стипендија за изузетно надарене ученике и студенте.

Осим општих услова које ученик, односно студент треба да испуни за остваривање права у области ученичког и студентског стандарда, чланом 2. Предлога закона (нови члан 11а ст. 1. и 2) утврђени су и посебни услови које треба да испуне за доделу стипендије за изузетно надарене ученике и студенте.

Право на стипендију за изузетно надарене ученике и студенте остварује се на основу конкурса који расписује надлежно министарство. Осим изузетних резултата у претходном школовању (одличан успех у учењу и резултати на међународним и републичким такмичењима) кандидати треба да положе и стандардизоване тестове, које припрема надлежна високошколска установа, односно институт и утврђује резултате. У доношењу одлуке о додели стипендија учествују, између осталог, и савети које именује Конференција универзитета из одговарајућих образовно-научних, односно образовно-уметничких поља, како би се обезбедио високи стандард доделе стипендија. Посао Конференције универзитета и савета се обавља као поверен. Одлуку о додели стипендија доноси министар.

Ради заштите и рационалног коришћења буџетских средстава уређује се да право на стипендију нема ученик, односно студент који је право на неку другу ученичку, односно студентску стипендију остварио у складу са одлуком надлежног органа из буџета јединице локалне самоуправе, односно из буџета Републике Србије, а да у случају злоупотребе права на стипендију ученик, односно студент трајно губи ово право, што има за последицу и обавезу враћања добијених средстава.

Овим чланом дато је и изричито овлашћење јединици локалне самоуправе да може својом одлуком, у складу са материјалним могућностима, утврдити право на ученичку, односно студентску стипендију или кредит, ако је претходно за те намене у свом буџету обезбедила средства.

Члан 3. уређује брисање дела VI. Републички фонд за развој научног и уметничког подмлатка, и чл. 70-81. Закона, који се односе на оснивање и рад Републичког фонда за развој научног и уметничког подмлатка, као и на услове и начин доделе стипендија за изузетно надарене ученике и студенте.

Члан 4. уређује брисање одредаба које се односе на надзор над радом Фонда.

Члан 5. садржи заштитну одредбу за ученике и студенти који су остварили право на стипендију за изузетно надарене ученике и студенте, односно за развој научног и уметничког подмлатка, према раније важећим прописима, и који имају закључене одговарајуће уговоре.

Члан 6. уређује да даном ступања на снагу овог закона Министарство преузима права, обавезе, предмете и архиву Републичког фонда за развој научног и уметничког подмлатка основаног Законом о ученичком и студентском стандарду .

Члан 7. прописује рок за доношење подзаконског акта за спровођење овог закона.

Члан 8. садржи одредбу о ступању на снагу прописа.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије.

Како је Предлогом закона о изменама и допунама Закона предвиђено да Фонд престаје са радом, а да права, обавезе, предмете и архиву преузима Министарство, то неће бити трошкова који би се према важећим решењима морали обезбедити за рад Фонда (накнада зараде за директора и запослене, као и други трошкови за рад Фонда).

Једини трошкови који остају и према решењима из Предлога закона о изменама и допунама Закона јесу трошкови за израду стандардизованих тестова, који се традиционално полажу и плаћају од 1988. године, односно од када је ове стипендије обезбеђивала Републичка фондација за подстицање развоја обдарених студената и ученика за научни и уметнички рад и њихово запошљавање.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Предлаже се да се Закон усвоји по хитном поступку како би се спречиле штетне последице по изузетно надарене ученике и студенте, који су постигли врхунске резултате у образовно-научним и образовно-уметничким пољима и који заслужују посебно признање и материјалну подршку за даљи образовни, научни и уметнички рад. Усвајањем измена и допуна Закона обезбедиће се континуитет и задржати традиционално високи квалитет у додели ове престижне стипендије, као и јасна правила за расписивање конкурса за наредну школску годину